

Aan Minister van BZK
Van dgDOO

nota

Nota bij brief aan TK over stand van zaken
klokkenluidersdossier

TER ONDERTEKENING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2023-0000382377

Datum
29 juni 2023

Opgesteld door

Samengewerkt met
CZW

Bijlage(n)
4

Aanleiding

Bij brieven van 21 februari en 8 mei jl. heeft u toegezegd de Tweede Kamer voor de zomer van 2023 te informeren over de stand van zaken in het klokkenluidersdossier (over de nadere regelgeving en andere acties en tijdlijnen die daarbij horen, inclusief een voorstel voor een fonds ter ondersteuning van klokkenluiders).

Geadviseerd besluit

1. Indien u akkoord bent met de inhoud van de bijgevoegde conceptbrief (inclusief twee bijlagen) aan de Tweede Kamer verzoeken wij u deze te ondertekenen.
2. Tevens verzoeken wij u de brief aan de Eerste Kamer te ondertekenen, waarmee een afschrift van uw brief aan de Tweede Kamer wordt aangeboden aan de Eerste Kamer.

Kern

- De conceptbrief bevat de volgende onderwerpen:
 1. Voorstel fonds ter ondersteuning van klokkenluiders
 2. Voorstellen uit de initiatiefnota van het Kamerlid Omtzigt
 3. Volgend wetsvoorstel naar aanleiding van de evaluatie Wet Huis voor klokkenluiders
 4. Planning volgende wetsvoorstel
 5. Voorbereiding AMvB over anoniem melden bij werkgevers
 6. Juridisch vooronderzoek toezichts- en sanctietaak Huis voor klokkenluiders
 7. Campagne bevorderen veilig werk- en meldklimaat
 8. (Wets)evaluatie, onderzoek en monitoring
 9. Frits Veermanlezing
- U heeft de Eerste Kamer in uw brief van 16 maart jl. bericht dat u haar voor zomer van 2023 informeert over de actuele stand van zaken met betrekking tot het voorstel voor een fonds voor klokkenluiders. De Tweede Kamer wordt geïnformeerd dat de Eerste Kamer een afschrift ontvangt van deze brief.

Toelichting

Voorstel fonds ter ondersteuning van klokkenluiders

Onder begeleiding van ABDTOPConsult is het voorstel tot stand gekomen. U heeft haar op 24 mei jl. gesproken over de hoofdlijnen van dit voorstel. De inhoud van het voorstel als volgt:

- Langs de verschillende uitgangspunten (onder andere: melder staat centraal, menselijke maat, flexibiliteit) wordt het voorstel toegelicht.
- Financiering verloopt via een begrotingsartikel in de begroting van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Op een later moment wordt gesproken met de werkgevers (Stichting van de Arbeid) over hun verantwoordelijkheid. Primair ligt die op het gebied van preventie. De ondersteuning is een vangnet voor waar het niet goed is gelopen.
- De afdeling advies van het Huis heeft als (wettelijke) taak (potentiële) melders door te verwijzen naar instanties of organisaties die juridische of psychosociale ondersteuning kunnen verlenen. Bij deze taak wordt aangesloten. De adviseur treedt ook op als een zogenaamde "casemanager". Hij houdt op procesniveau een vinger aan de pols. Uitdrukkelijk behartigt de casemanager niet zelf de belangen van de melder (treedt niet op als vertegenwoordiger of als gemachtigde). Het bestuur van het Huis kan zich hierin vinden en vindt het ook op de weg liggen dat het Huis deze rol op deze wijze vervult.
- Kwetsbaarheden worden in de brief genoemd:
 - de rol van casemanager als hierboven omschreven vraagt van alle medewerkers met een adviestaak de bereidheid en capaciteit zowel een niet-juridische, als juridische ondersteuningsbehoefte te herkennen en een mede daarop afgestemd advies of verwijzing te geven (volgt uit advies van Van Zutphen).
 - andere vormen van ondersteuning en belangenbehartiging moeten buiten het Huis worden belegd. Dit biedt volgens het bestuur helderheid over de rol en de positie van het Huis. U onderschrijft dit.
 - omdat bij het vaststellen van het oordeel of er volgens de afdeling advies sprake is van een gerechtvaardigd vermoeden van een misstand, zullen veel specifieke en situationele zaken moeten worden gewogen. Volgens de onderzoekers die de Wet Huis voor klokkenluiders in 2020 hebben geëvalueerd zal er ontegenzeggelijk kritiek (gaan) ontstaan over het oordeel dat het Huis in individuele gevallen geeft.
 - om de onafhankelijke onderzoekstaak van het Huis te borgen, zal de besluitvorming over de ondersteuning buiten het Huis moeten worden belegd.
- Een (potentiële) melder kan na verwijzing door het Huis nu al terecht bij Slachtofferhulp Nederland voor psychosociale ondersteuning. De subsidie aan Slachtofferhulp Nederland loopt af per 1 september van dit jaar. Het bestuur van Slachtofferhulp Nederland heeft besloten om een verlenging van de subsidie voor de duur van twee jaar aan te vragen. In de brief is opgenomen dat u voornemens bent hier een positief besluit op te nemen.
- U streeft ernaar dat met ingang van 1 oktober aanstaande de juridische ondersteuning van melders via de Raad voor Rechtsbijstand van start kan gaan (bestuurder Raad voor Rechtsbijstand heeft dit bevestigd). Bij verwijzing door het Huis naar de Raad voor Rechtsbijstand matcht deze de rechtzoekende met een advocaat of mediator op basis van de voorkeuren van de betrokkene. Er zal geen inkomens- en vermogenstoets plaatsvinden.
- U verlaat het woord 'pilots' omdat het iets tijdelijks impliceert terwijl u wilt zorgdragen voor structurele financiering van de ondersteuning.
- In het volgende wetsvoorstel zal het niet nodig zijn om een organisatie in te stellen die uitvoering geeft aan een fonds. Voor de juridische en psychosociale ondersteuning van (potentiële) melders van mistanden wordt aangesloten bij de bestaande structuur en organisaties voor deze vormen van ondersteuning. De huidige wetgeving biedt voldoende grondslag om het Huis voor klokkenluiders, de Raad voor Rechtsbijstand en Slachtofferhulp Nederland hun rollen voor de uitvoering van de ondersteuning van klokkenluiders te laten vervullen. Het scheelt bovendien aanzienlijk in de uitvoeringslasten.
- Voor de melder moet uiteindelijk een breed palet van ondersteuning beschikbaar zijn. In overleg met het Huis wordt bekeken aan welke andere

Onze referentie
2023-0000382377

Datum
29 juni 2023

ondersteuning in het psychosociale en juridische domein (potentiële) melders nog meer behoefte hebben. Gesprek met Veteraneninstituut Nederland vindt plaats om van hun ervaringen te leren.

- De psychosociale en juridische ondersteuning wordt geëvalueerd. De opdrachtformulering voor een bureau ter uitvoering van de evaluaties wordt op dit moment voorbereid.
- Belang van communicatie over de ondersteuning zodat de beschikbare voorzieningen goed bekend worden bij de doelgroep. Er komt een brochure met informatie over de ondersteuning (toezegging om die onder de aandacht te brengen van ondernemingen met staatsdeelnemingen) en het Huis heeft hierin een belangrijke rol.
- Een concept van de Kamerbrief is gedeeld met de Nationale ombudsman ter voorbereiding op het gesprek dat 28 juni a.s. heeft plaatsgevonden tussen hem en [REDACTED]. Dit gesprek heeft niet geleid tot aanpassingen in de brief. De heer Van Zutphen heeft in dit gesprek - in lijn met zijn eerdere advies van 1 oktober 2019 over het Huis voor klokkenluiders - benadrukt dat de (juridische en psychosociale) ondersteuning aan klokkenluiders buiten het Huis moet worden georganiseerd omdat het Huis moet voorkomen dat de schijn van partijdigheid wordt gewekt bij het doen van onderzoek.

Onze referentie

2023-0000382377

Datum

29 juni 2023

Voorstellen uit de initiatiefnota van het Kamerlid Omtzigt

- In de brief licht u toe dat diverse voorstellen nader overleg en onderzoek vergen. Afhankelijk van de uitkomst daarvan kunnen deze voorstellen vervolgens tot voorstellen voor wetwijziging leiden.
- U zegt toe om de Tweede Kamer na het zomerreces te informeren over de uitkomst van het (literatuur)onderzoek dat momenteel wordt uitgevoerd naar de wenselijkheid en mogelijkheid van het publiekelijk bekend maken van de naam van de werkgever die ten onrechte een melder benadeeld heeft.

Volgend wetsvoorstel n.a.v. evaluatie Wet Huis voor klokkenluiders

- In de brief geeft u de Kamer informatie over de actuele stand van de verwachte inhoud van het volgende wetsvoorstel, in vervolg op de mogelijke onderwerpen die u heeft benoemd in uw brief van 8 mei jl.
- Zo geeft u aan dat het juridisch vooronderzoek dat momenteel door Pro Facto wordt verricht m.b.t. de nieuwe toezichts- en sanctietaken van het Huis voor klokkenluiders (als gevolg van het aangenomen amendement van het lid Leijten c.s., zie punt 6 in de brief) mogelijk tot voorstellen voor wetwijziging zal leiden.
- U meldt dat het (anders dan eerder bericht) toch niet nodig zal zijn om in het volgende wetsvoorstel een organisatie in te stellen die uitvoering geeft aan een fonds.

Planning volgende wetsvoorstel

- Gelet op de lopende onderzoeken (zoals het juridisch vooronderzoek door Pro Facto en het onderzoek naar aanleiding van de voorstellen uit de initiatiefnota van het lid Omtzigt) en omdat u (met het Huis) hecht aan een zorgvuldige voorbereiding, meldt u de Kamer in de bijgevoegde conceptbrief dat u verwacht het volgende wetsvoorstel in de eerste helft van 2024 in consultatie te kunnen brengen (eerder, tijdens de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer en daarmee voorafgaand aan het aannemen van amendementen door de Kamer, heeft u aangegeven dat het uw streven was om het volgende wetsvoorstel komend najaar in consultatie te brengen).

Voorbereiding AMvB over anoniem melden bij werkgevers

- Hierover meldt u aan de Kamer dat u voornemens bent om in gesprek te gaan met SZW en enkele partijen uit het veld, zodat de AMVB aansluit bij bestaande regelgeving voor werkgevers en uitvoerbaar is voor de praktijk. Uw uitgangspunt is om niet meer verplichtingen aan werkgevers op te leggen dan noodzakelijk is.

- U geeft inzicht in de planning door te melden dat u ernaar streeft om na de zomer een concept van de AMvB gereed te hebben voor (internet)consultatie en dat u verwacht dat de publicatie van de AMvB medio 2024 zal zijn.

Onze referentie
2023-0000382377

Datum
29 juni 2023

Juridisch vooronderzoek toezichts- en sanctietaak Huis voor klokkenluiders

- U informeert de Kamer over de door u aan Pro Facto verleende opdracht om een juridisch vooronderzoek te verrichten, over de onderzoeksvragen die daarin centraal staan, de periode van onderzoek (juni tot en met september 2023) en de onderzoeksmethode.

Afhankelijk van de uitkomsten van het juridisch vooronderzoek zullen vervolgstappen worden gezet.

Campagne bevorderen veilig werk- en meldklimaat

- In het kader van de campagne heeft een eerste diner pensant voor CEO's en leidinggevenden plaatsgevonden op 6 juni jl. te Amersfoort.
- Op 16 juni jl. heeft een eerste netwerkbijeenkomst plaatsgevonden voor compliance-officers, leidinggevenden, vertrouwenspersonen etc.
- Tijdens deze bijeenkomsten hebben de deelnemers in een vertrouwelijke setting, aan de hand van een korte film, kennis en ervaringen met elkaar gedeeld, dilemma's besproken en netwerkpartners ontmoet. De deelnemers aan het diner pensant waren erg te spreken over de opzet en de inhoud.
- Op 27 juni vond een tweede diner pensant plaats te Zeist. Na de zomer worden nog twee diner pensants en een netwerkbijeenkomst georganiseerd.
- Na de zomer wordt in overleg met de partners in het netwerk nagegaan hoe verder invulling kan worden gegeven aan de campagne met de ideeën, opmerkingen en tips van de deelnemers van de diners.
- Aan een bureau is de opdracht gegeven om de bijeenkomsten te monitoren zodat er zicht is op de groei van het netwerk, de behoefte van de deelnemers, en er inhoudelijk gekeken kan worden naar verbanden met de bredere maatschappelijke behoefte naar een veiliger meldklimaat.

(Wets)evaluatie, onderzoek en monitoring

Er zijn verschillende trajecten in gang gezet:

- Gesprek over fundamenteel wetenschappelijk onderzoek naar bescherming van klokkenluiders en welke interventies bijdragen aan het oplossen van misstanden.
- Gesprek met TNO over aansluiting bij de Werkgevers Enquête Arbeid (vindt tweejaarlijks plaats) over het monitoren van de aanwezigheid en toepassing van de voorgeschreven interne meldprocedure bij werkgevers.
- Het monitoren van de verschillende activiteiten die plaatsvinden in het kader van de campagne veilig werk- en meldklimaat.

Naast deze trajecten willen wij de volgende trajecten ter hand gaan nemen:

- Invoeringstoets Wet bescherming klokkenluiders. Tijdens de plenaire behandeling van het implementatiewetsvoorstel in de Tweede Kamer heeft u toegezegd om onderzoek te doen naar de uitvoeringslasten bij de bevoegde autoriteiten om zicht te krijgen op de additionele kosten van het wetsvoorstel. U heeft toen gezegd dat u de Kamer voor de zomer wilde informeren over de uitkomst daarvan.¹ Omdat de Wet bescherming klokkenluiders pas kortgeleden in werking is getreden, meldt u in de bijgevoegde conceptbrief dat u de uitvoeringslasten bij de bevoegde autoriteiten wilt betrekken bij de invoeringstoets (een jaar na inwerkingtreding van de wet).
- Evaluatie Wet bescherming klokkenluiders. Wij bereiden een opdracht voor voor een onderzoeksbureau om de evaluatie van de Wet bescherming klokkenluiders uit te voeren, waarbij rekening wordt gehouden met de motie van Kamerlid Inge van Dijk (evaluatie vanuit het perspectief van de melder).

¹ Handelingen II 2022/23, nr. 33, item 52, p. 24.

Dit bureau krijgt dan ook de opdracht om de feiten en cijfers te gaan verzamelen met betrekking tot de wet over de komende drie jaar.

Onze referentie
2023-0000382377

Datum
29 juni 2023

Om ervoor te zorgen dat de verschillende trajecten niet langs elkaar gaan lopen, wordt een evaluatiestrategie opgesteld. Eerder wilden wij deze evaluatiestrategie laten opstellen door een bureau (zoals vermeld in de brief aan de Eerste Kamer van 16 maart jl.). De opzet van de evaluatiestrategie willen wij echter zelf ter hand nemen omdat wij het beste zicht hebben op de verschillende trajecten en de samenhang daartussen. Wij zijn hier nu mee bezig en willen deze in september aan u voorleggen.

Veermanlezing

Op vrijdag 23 juni a.s. vond de eerste Veermanlezing plaats. Met de bijgevoegde brief informeert u de Kamer over deze jaarlijkse lezing en de achtergrond daarvan.

Proces totstandkoming Kamerbrief

- De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken van de Tweede Kamer heeft u eerder bij brief van 10 maart jl. verzocht om de Kamer eind mei 2023 nader te informeren over de stand van zaken van de nadere regelgeving die nodig is voor de inwerkingtreding van de wetbepalingen die bij amendement zijn ingevoegd in de Wet bescherming klokkenluiders en de uitwerking, inclusief een uitvoerings- en handhavingstoets, die daarvoor nodig is. Alsook van de stand van zaken van de (andere) lopende acties en de tijdlijnen die daarbij horen.
- Bij brief van 8 mei jl. heeft u verwezen naar uw eerdere toezegging in uw brief van 21 februari jl. de Tweede Kamer voor de zomer van 2023 te informeren over de stand van zaken met betrekking tot de nadere regelgeving en andere acties en tijdlijnen die daarbij horen.
- De Kamerbrief is afgestemd met SZW en het Huis voor klokkenluiders. Voor het deel van de financiering van het fonds heeft ambtelijke afstemming plaatsgevonden met het ministerie van Financiën/IRF.
- Op 5 juni jl. is de werkgroep Arbeidsrecht van de Stichting van de Arbeid geïnformeerd over de hoofdlijnen van het voorstel voor een fonds, de campagne en de wet- en regelgeving die in voorbereiding is. Het concept van de Kamerbrief is gedeeld met de werkgroep. Dit heeft niet geleid tot opmerkingen.

Motie-Van Nispen

- JenV heeft een conceptbrief aan de Tweede Kamer voorbereid voor de minister van JenV, mede namens u te verzenden, over de uitvoering van de motie-Van Nispen. Naar verwachting wordt deze brief voor het zomerreces aan de Kamer verzonden. In de slotpassage van de Kamerbrief informeert u de Tweede Kamer dat de Kamer door de minister van JenV mede namens u separaat wordt geïnformeerd over de uitvoering van de motie-Van Nispen.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Conceptbrief aan TK met stand van zaken klokkenluidersdossier	Ter ondertekening

2	Lijst met gesproken personen/organisaties	Bijlage 1 bij brief aan TK
3	Tijdlijnen Kamerbrief zomer 2023	Bijlage 2 bij brief aan TK
4	Brief aan EK met afschrift brief aan TK over stand van zaken klokkenluidersdossier	Ter ondertekening

Onze referentie
2023-0000382377

Datum
29 juni 2023